

Saša Bezjak in Arven Šakti Kralj Szomi

Glej, ne glej

23. junij–16. julij 2016

KiBela, prostor za umetnost

MMC KIBLA, Maribor

Saša v. Šakti: Glej, ne glej

»Umetnost bi nas morala šokirati v smislu, da dojamemo resnico o nas ali o svetu ali o umetnosti sami.«

Naslov razstave, Glej, ne glej, kot sta jo poimenovali umetnici, nas opozorja, da so meje, ki jih postavljata, skrajne, nasprotujoče si. Kierkegaardovski ali-ali se v tovrstnem razcepu izživi v »zgolj subjektivno dejstvo« – torej v primarno odločitev na podlagi vtisa. Ne gre za to, da bi se publika ukvarjala s tem, kar opazuje, torej z umetniškim delom in njegovim morebitnim sporočilom, temveč se docela prepusti občosti mnenja. Šok v umetnosti še zmeraj proizvaja dvojni učinek: ker je vezan na družbeno lestvico vrednot, ki so itak že zelo skromne, jih pretresa s svojo neposrednostjo, drugačnostjo, ne-sramnostjo in od gledalca zahteva odločitev. Bom ali pač ne bom – gledal.

Saša Bezjak in Arven Šakti Kralj Szomi v umetniškem delovanju združujeta otroško igrivost in nežnost s spolnimi akti in erotično razgaljenostjo podob.

Šaktijinim fotografijam otrok, ki so angelsko lepi in lebdijo v zraku ali brezprostorju, »tako na zemlji kakor v nebesih«, se Saša pridružuje z risbami spolovil in spolnega akta ter podobnih tem, naslikanih z »otroško roko«. Gre za simulirane otroške risbe, »primarne« krokije, ki nastanejo impulzivno v eni potezi in izkazujejo prvinskost umetnice. Saša umetniški instalaciji dodaja tudi vezenino in kiparska dela, s katerimi prav tako namiguje na osnovno »primitivno, naturalistično, nedivergentno« vsebino umetniškega dela. Šakti se igra s kombinacijo fotografij, ki so predstavljene na/v različnih formatih: od video zanke in velikega stropnega dela, do le za spoznanje manjše stenske podobe s skrivnostnimi majhnimi škatlami, v katerih se skriva še več podob. Gledalec lahko škatlice odpre ali zapre, torej vanje (po)gleda ali – se obrne stran. Različne medije združita v prostorsko postavitev, ki simbolično predstavlja nebesa in zemljo; vizualizirata kozmični kontrast vere in razuma. V nebesa greš, če verjameš! No, morebiti tudi s pomočjo odpustka. Kakorkoli – sporočilnost leži v dojemu simbolike te »kozmozologije«: če si ljubljen, so, kakor pravijo, nebesa lahko tudi na zemlji. »Zgodi se tvoja volja« dobiva v tem kontekstu docela drugačen pomen.

Gre za refleksiven, samozavesten in občutljiv multimedijski projekt, s katerim skušata umetnici opozoriti na preprosto dejstvo, da se pač vsako življenje prične s spolnim aktom, ki proizvede »božji dar«, torej otroka. Zatorej mora biti spolnost lepa, kajneda, orgazmični občutek pa nebeški. Se spomnite Berninijevega kipa Ekstaza svete Tereze? Zakaj torej še v 21. stoletju toliko cenzure? Toliko hipokrizije, pravzaprav, saj cenzura v objektivnem smislu pomeni zgolj popačenje/spremembo realnosti s strani avtoritete (Jaza, drugega ali države). To so edine tri antropološke avtoritete. Umetnici premeteno opozarjata, da je v Sloveniji veliko prikrite cenzure, ne le v »javnih sferah«, temveč v obče, vsakodnevno, zakoreninjeno v družbo in v duha taiste družbe.

Razstava Glej, ne glej je osredotočena na umetnost, ki se dogaja v kontekstu nove družbe 21. stoletja in ki se v določenih primerih dotika integracije umetnosti tudi v vsakodnevno življenje. Poudarek je na vizualni komunikaciji in vprašanju identitete, na umetniških in socialnih projektih, ki zanikajo politični, religiozni, seksualni in komercialni sistem. Pravila umetniškega kanona določajo mejo lastnega umetniškega izražanja. Umetnik hoče pač obdelati določeno temo, na

določen način. A bo, če pravila temo prepovedujejo, odstopil od projekta? Ali bo kakor Bernini podtaknil bombo v srce taiste družbe, ki se podnevi zgraža, ponoči pa masturbira? Kant je rekel, da geniji postavljajo pravila umetnosti in ne obratno. To pomeni, da naj umetnost kreira pravila iz sebe same, upoštevajoč zakone lepega in sublimnega, ki jih ta »genij« proizvaja.

Umetnost ne potrebuje zagovornika; v kolikor popusti v svojem napredovanju, v rušenju klasičnih barrier, pa naj bodo kakršne koli vrste; s transgresivnim, čisto formalnim obratom zadobi novo vrednost, bolje rečeno, dobi novo, prenovljeno, pomlajeno in svežo vsebino. V kolikor bi umetnost le zmeraj znova vstajala od mrtvih, bi hitro izgubila napredujoči pulz; brez nujne pomladitve, pre-vpraševanja utečenih principov ter pravil, brez večno napredujoče, konstantne sile artističnega nagona tudi napredka ne bi bilo.

Umetnost torej umira, da bi se lahko ponovno rodila: pogoltne svoj lastni pepel. In če to ni zadosten razlog za zaupanje, bo moral zadoščati tisti o nebesih.

Nina Jeza, Artists&Poor's

Na videz je delo umetniškega dua Sasha v. Shakti (Saša Bezjak, 1971 in Arven Šakti Kralj Szomi, 1974) zelo divergentno, saj se Saša ukvarja s slikarstvom in kiparstvom, Šakti pa predvsem s fotografsko estetiko, ki se udejanji v obliki samostojećih fotografskih kosov, instalacij in drugih novih medijev. Sašin proces je zelo organski, njene tehnike in kompozicije so impulzivne, dela so neposredna in brezsramna; Šaktijin proces je vsakič pretehtan, prikrit in intimen ter razkriva večplastno pomenskost. Sašine barvite upodobitve razkrivajo surovost človeške narave in seksualnosti, Šaktijine monokromatske podobe, posebej tiste z otroki, pa se podajajo v občutljivo polje, kjer preizprašujejo kako otroke izrabljamo in kako jih prikazujemo. Kljub temu pa delo obeh umetnic, ki sta magistrirali na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani, označuje določena nerazdružljiva vez in notranja komunikacija, nemara prav zaradi opisanih razlik.

Projekt Glej, ne glej je prva skupna predstavitev dvojice, ki sta jo pripravili posebej za galerijo KiBela. S črpanjem iz obstoječih del sta avtorici galerijski prostor izkoristili za umetniško postavitev, v kateri so monokromatske črno-bele podobe krajin in otrok (fotografije) sopolstavljene z nazornimi reprezentacijami eksplicitno upodobljenih intimnih delov telesa, ki jih varuje srce galerijskega prostora (risbe). Postavitev tako deluje kot fizična potopitvena konfrontacija in komunikacija med podobami, ki nas vabijo, da jih (po)gledamo ali ne (po)gledamo.

Poleg vzpostavljanja konfrontacije se delo ukvarja tudi z vprašanjem konstrukta opazovanja oz. gledanja – umetnosti, ali kateregakoli drugega vizualnega medija v dandanašnji poplavi podob, posebej pa tistih občutljivih prizorov, s katerimi sodobni svet in družba tako spretno, a kontradiktorno manipulirata. V to dvomljivo kategorijo spadajo tako eksplicitni prizori seksualnosti, kakor tudi podobe otrok. Primerjava nasprotij je še bolj nazorna, saj delo obeh umetnic postane hkrati »gledalec« in »tisto, kar gledamo« – kar dejanskega opazovalca razstave pusti pred odločitvijo, da izbere svoje stališče – odtod naslov: Glej, ne glej.

Saša in Šakti umetniško sodelujeta od leta 2015, ko sta se poleti spoznali na tridnevnem mednarodnem umetnostnem simpoziju. Številni konstruktivni pogovori, ideje in spremljajoči občutki so ju spodbudili k pripravi skupnega projekta, katerega plod je pričujoči dialog, realiziran v razstavnem prostoru galerije KiBela.

Otvoritev v četrtek, 23. junija 2016, ob 20. uri.

Razstava bo na ogled do 16. julija 2016.

KiBela/MMC KIBLA, Maribor

KiBela, prostor za umetnost

od ponedeljka do petka od 9. do 22. ure in v soboto od 16. do 22. ure (v nedeljo zaprto)